

СПІВЕЦЬ ЖИТТЯ

Халіль Джибран Халіль народився 6 січня 1883 року у гірському селищі Бшаррі, що арамейською означає «Дім правди». Розташоване воно на півночі Лівану¹, на невеличкому плато, що височіє над Долиною Кадіша або ж Священною Долиною, в якій з давніх-давен знаходили притулок громади раннях християн, зокрема маронітів, що оселилися в ній з кінця VII століття, рятуючись від переслідування мелькітів. Завдяки важкодоступності цієї гірської місцевості маронітам вдалося зберегти один із найдавніших у християнській церкві обрядів і провадження літургії арамейською мовою, яка побутувала у Бшаррі аж до XIX століття.

Дідусь Джибрана з боку матері був маронітським священником. Його донька Каміла була дуже побожною людиною і в юності мала намір стати черницею монастиря Сент Сімон у Північному Лівані. Її релігійність справила величезний вплив на Халіля, який вже у дорослому віці написав, що його «характер та нахили на дев'яносто відсотків успадковані від матері»². Каміла щонеділі відвідувала богослужіння зі своїми дітьми – Бутросом (сином від першого шлюбу), Халілем, Маріанною і Султаною, які були зачаровані красою маронітських релігійних церемоній.

Уже змалечку Джибран виявив пристрасть до малювання. Якщо вдома не було паперу, він виходив надвір і цілими годинами креслив малюнки на свіжому снігу. Чотирирічним він

---

¹ На той час Бшаррі належав до Османської Сирії.

² Suheil Bushrui and Salma H. al-Kuzbari (eds. and trans.). *Blue Flame: The Love Letters of Kahlil Gibran and May Ziadah*. Longman, Harlow, 1983, p. 30.

«викопував у саду глибокі ямки і вкладав у них маленькі клаптики паперу, щоб вони могли пустити корені та прорости високим кущем, де замість листків були би чисті білі аркуші, на яких він міг би писати і малювати»³. Джибран згадував, що п'ятирічним чи шестирічним хлопчиком мав власну кімнату, заповнену речами, що їх він колекціонував. Було серед них і чимало олівців: «Я малював швидко і заповнював десятки аркушів паперу, а коли аркушів вже не було, я малював на стінах кімнати»⁴.

Коли Джибранові виповнилося вісім років, його батька, що був збирачем податків, звинуватили у розкраданні та заарештували. Через три роки його визнали винним і все його майно конфіскували.

Рятуючись від нестатків, Каміла разом із чотирма дітьми 1895 року емігрувала до США. Родина оселилася у бостонському Сауз-Енді. Як і більшість ліванських та сирійських іммігранток, Каміла заробляла на життя роздрібною торгівлею і швацтвом. 30 вересня 1895 року, через два місяці після прибуття до США, Халіль почав відвідувати хлопчачу школу Квінсі, де його записали у спеціальний клас для дітей-іммігрантів, які мусили опанувати англійську від початків. Джибран старанно вчився і вже незабаром зумів привернути до себе увагу вчителів завдяки своїм малюнкам та ескізам.

Халіль був єдиним у родині, хто здобував офіційну освіту. Східні традиції не дозволяли його сестрам відвідувати школу, тож Маріанна і Султана працювали продавчинями у крамниці тканин, яку їхня мати, завдяки своїй наполегливості та важкій праці, придбала у перший же рік після прибуття до США. Завідував крамницею їхній звідний брат Бутрос.

Пізніше Джибран згадував, що ці перші роки були для нього надзвичайно важкими:

Мої перші два роки в Бостоні. Вони були для мене найгіршими. Я мав тільки вчителів у школі. І вони були такими приязними

³ Barbara Young. *This Man from Lebanon: A Study of Kahlil Gibran*. Alfred A. Knopf, New York, 1945, p. 7.

⁴ Virginia Hilu (ed. and arr.). *Beloved Prophet: The Love Letters of Kahlil Gibran and Mary Haskell and her Private Journal*. Alfred A. Knopf, New York, 1972, p. 135.

Родина Халіля Джібрана.

Зліва направо – Халіль, його батько, старший брат Бутрос
і мати Каміла.

Унизу – молодша сестра Халіля Султана

Фото невідомого автора, 1880-і роки

Халіль Джібран у 13 років
Фото Фреда Голланда Дея, 1886

*до мене, такими добрими. Коли я навчався у коледжі, то отримував листи від них усіх... І вони справді мене любили. І я це відчував. Проте ми не мали нічого спільного*⁵.

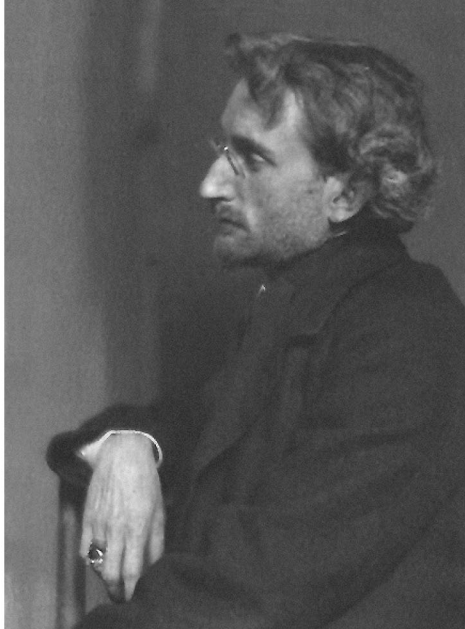
1896 року соціальна працівниця Джессі Фремонт Біл, перейнявшись долею Халіля, звернулася до впливового у мистецьких колах Бостона фотографа-пикторіаліста⁶, видавця та мецената Фреда Голланда Дея. У листі від 25 листопада 1896 року вона написала:

Мій дорогий пане Дей!

...Я хотіла б дізнатися, чи не маєте ви часом якогось приятеля-митця, який міг би зацікавитися сирійським хлопчиком

⁵ Jean Gibran and Kahlil George Gibran. *Kahlil Gibran: His Life and World*. Avenel Books, New York, 1981, p. 30.

⁶ Пикторіалізм (від англ. *pictorial* – образотворчий) – естетична течія у європейському та американському фотографічному мистецтві кінця XIX – початку XX ст., представники якої прагли піднести світлопис до рівня високого мистецтва.

Фред Голланд Дей
Фото Реджинальда В. Крейгі, 1901

на ім'я Халіль Дж. Він не пов'язаний із жодною організацією, тож той, хто хотів би посприяти цьому хлопчині, мав би у цьому цілковиту свободу і міг би діяти на власний розсуд. Минулої зими він потрапив на курс рисунку у соціальному центрі на Тайлер-стріт і виявив достатньо майстерності, щоб переконати панну Пірс⁷ у тім, що одного дня він зможе мати кращий спосіб заробітку, ніж продавати на вулиці сірники або газети.

У майбутньому на нього, найімовірніше, чекає доля вуличного факіра, якщо ми вже зараз нічого для нього не зробимо. Його сім'я, що мешкає у провулку Олівер, страшенно бідна, і, щойно дозволятиме закон, почне вимагати від хлопця певної фінансової допомоги, якщо він не стане на шлях до чогось кращого. Наступного року йому буде чотирнадцять, а це вже позашкільний вік, тож ми надзвичайно зацікавлені в тому, щоб іще цього року

⁷ Ідеться про Флоренс Пірс, вчительку мистецтва Джібрана.

посприяти хлопчині в його малюванні, якщо це взагалі можли-
во⁸...

Фред Голланд Дей, заопікувавшись Джібраном, познайо-
мив хлопця з грецькою міфологією, класичною та сучасною
літературою, зокрема з творчістю Кітса, Шеллі, Блейка, Емер-
сона, Вітмена, Метерлінка. Дей, захоплений художнім талан-
том Халіля, заохочував його формувати власну техніку та
стиль і дозволив йому працювати над дизайном книжкових
обкладинок до деяких своїх видань. Завдяки своєму новому
знайомому юний Джібран мав змогу бути у товаристві ху-
дожників та письменників, що належали до мистецької та ін-
телектуальної еліти Бостона.

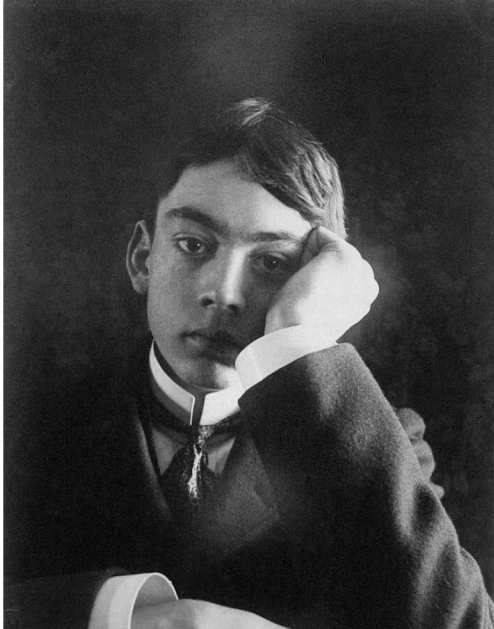
Матір Джібрана, стурбована тим, що хлопець потрапив
у вир богемного життя, з усіма його спокусами та небезпека-
ми, вирішила відіслати хлопця на батьківщину для здобуття
подальшої освіти та поглибленого вивчення арабської мови
й літератури.

1898 року п'ятнадцятирічний Джібран прибув до Бейрута,
аби навчатися у маронітському коледжі *Madrasat-al-Hikmah*
(«Школа Мудрості»). У коледжі Халіль вивчав арабську і фран-
цузьку мову й літературу, а також мистецтво, релігію та ети-
ку. Разом із однокласником він започаткував літературний
журнал, здобув перемогу у поетичному конкурсі. Літні кані-
кули він проводив із батьком у рідному селищі Бшаррі, але,
на жаль, батько не розумів і не підтримував його потягу до
творчості.

1902 року Джібран був змушений повернутися до Бостона,
одержавши звістку про смертельну хворобу молодшої сестри.
Чотирнадцятирічна Султана померла від сухот 4 квітня
1902 року. Після її відходу старший брат Бутрос, що і далі пра-
цював у крамниці, забезпечуючи родину, також відчув різке
погіршення здоров'я. Лікарі радили йому повернутися до Лі-
вану, щоб змінити клімат. Він натомість вирішив податися на
Кубу. Через два дні після його від'їзду, у грудні 1902 року, Ка-
мілу, виснажену непосильною працею та згорьовану через

---

⁸ Jean Gibran and Kahlil George Gibran. *Kahlil Gibran: His Life and World*. Avenel Books, New York, 1981, p. 37–38.

Халіль Джібран

Фото невідомого автора, 1898–1900 роки

втрату доньки, доправили до лікарні, де у неї виявили ракову пухлину. Через шість тижнів її прооперували, але надії на видужання майже не було. Бутрос, аби бути поруч із матір'ю, приїхав до Бостона. Проте повернувся він дуже ослабленим, і через місяць, 12 березня 1903-го, помер від туберкульозу. Йому було двадцять п'ять. Невдовзі, 28 червня того ж року, відійшла й Каміла, залишивши Халіля та його сестру Маріанну удвох на чужині.

Після цих трьох смертей, що стали для Халіля надзвичайно важким ударом, він мусив самотужки вести справи у крамниці. Проте через рік, погасивши борги, Джібран продав її, сказавши, що з нього годі. Маріанні доводилося важко працювати, щоб забезпечувати прожиток собі та братові. Вона заробляла шиттям і вела домашнє господарство, тоді як Халіль працював над втіленням своїх мрій про художню творчість.

Щоб підтримати Халіля, Фред Голланд Дей і молода бостонська поетеса Джозефіна Престон Пібоді допомогли йому

Портрет Мері Гаскел
Халіль Джібран, 1910

організувати його першу мистецьку виставку у студії *Harcourt Building*. Виставка, що тривала від 30 квітня по 10 травня 1904 року, привернула увагу місцевої публіки до молодого й талановитого митця. Саме завдяки цій виставці відбулася доленосна зустріч Джібрана з директоркою бостонської школи для дівчат Мері Елізабет Гаскел, яка згодом стала для Халіля найближчою подругою, натхненницею, порадицею та меценаткою. Мері, захоплена роботами Джібрана, організувала виставку його картин у своїй школі.

Приблизно в той самий час Джібрану вдалося познайомитися з редактором нью-йоркського видання *Al-Mohajer* («Емігрант») Аміном Ґураїбом, який запропонував юнакові щотижня надсилати до газети есеї, за кожен із яких йому платитимуть по два долари. Джібран радо пристав на цю пропозицію.

Проте у листопаді того ж року Халіля спіткало нове лихо – пожежа цілковито знищила студію Фреда Голланда Дея, де зберігалися твори сорока митців, зокрема й Джібрана. Коли